

СТРАТЕГИЯ

ЗА

РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

(2016 – 2020)

Настоящата Стратегия за развитие на социалните услуги в Община Нови пазар (2016 – 2020) е изготвена на база Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Шумен (2016-2020) и е в съответствие с Анализа на ситуацията и оценка на потребностите на социалните услуги на територията на Община Нови пазар, приет с Решение №676 по Протокол №54/31.07.2015 г. на Общински съвет – Нови пазар.

Съдържание

Раздел I. Анализ и оценка на ситуацията	4
Раздел II. Стратегия за развитие на социалните услуги	11
Раздел III. Стратегически и специфични цели, мерки, дейности.....	13
Раздел IV. Мониторинг, оценка и актуализиране на Стратегията ...	23
Раздел V. План за действие	24
Раздел VI. Заключение и препоръки.....	29

РЕЗЮМЕ

Стратегията за развитие на социалните услуги в Община Нови пазар (2016–2020 г.) е разработена в изпълнение на чл. 19 от Закона за социално подпомагане и чл. 36 б от Правилника за прилагането на закона за социално подпомагане.

Стратегията е основен програмен документ за единен подход към предоставянето на социални услуги на територията на община Нови пазар за постигане на ефективно планиране, разкриване и финансиране на социалните услуги. Стратегията е основана на визията за достъпни, качествени и ефективни социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителите.

Стратегията е създадена в процес на сътрудничество между заинтересованите страни в община Нови пазар, Дирекция за социално подпомагане, ДБТ, Ръководители на НПО в Община Нови пазар, ръководители на социални услуги, Отдел „Закрила на детето”, общинска администрация, Обществен съвет по чл. 35 от ЗСП, Регионалната дирекция „Социално подпомагане” (РДСП). Информацията е предоставена в анализа и оценката на потребностите от социални услуги, приет от Общински съвет - Нови пазар. Аналитичният доклад е продукт на съвместните усилия на екипите, сформирани на общинско ниво и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги в община Нови пазар, проведено в първото полугодие на 2015 г.

ОБХВАТ

Стратегията очертава развитието на социалните услуги в Община Нови пазар за период от 5 години (от 1.01.2016 г. до 31.12.2020 г.). Тя обхваща планирането на конкретни социални услуги за всички възрасти и уязвими групи като особено значение се отдава на децата, хората с увреждания и старите хора. В географско отношение, Стратегията покрива всички населени места в община Нови пазар. В документа се доразвива възможността за предоставянето на социални услуги на различни нива: между общинско, общинско и за координираност между свързаните сектори.

Информацията е добита посредством всички налични **източници на информация** в общината

ВИЗИЯ

Разработването и приемането на Стратегията за развитието на социалните услуги на общинско ниво обединява усилията и желанието на всички заинтересовани страни в община Нови пазар да се създадат **условия за пълноценно участие в обществения живот на хората в неравностойно положение и с риск от социално изключване чрез предоставянето на достъпни и качествени социални услуги и грижа**. Тя ще подкрепя местните общности, уязвимите групи и лицата в риск чрез преодоляване на неравномерността в развитието на социалните услуги, разширяване на обема, реформиране и оптимизиране на вече съществуващите и разкриване на нови форми на социални услуги и осъществяване на сътрудничества и участие на партньори от свързаните сектори.

Стратегията следва основните човешки права, утвърдени в международните документи за защита на правата на човека и основните свободи и за правата на детето. Основната е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегическите и специфични цели, мерките и дейностите на Стратегията са изведени въз основа на заключенията и препоръките от общинския анализ, както и установените потребности на рисковите групи в община Нови пазар.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

В края на 5-годишния период от изпълнението на Стратегията ще се постигне подобряване на живота на уязвимите групи чрез промяна в обема, вида и качеството на предлаганите социални услуги:

- Увеличаване на дела на децата, отглеждани в семейна и алтернативна семейна грижа.
- Увеличаване на дела на услугите в общността за възрастни хора и хора с увреждания.

Раздел I. Анализ и оценка на ситуацията

1. Подготовка и организация

Процесът на разработване на Стратегията за развитие на социалните услуги в Община Нови пазар започна с определянето на екип от специалисти, представители от Общинска администрация, ДСП, ръководители на социални заведения, представители на Съвета за обществен контрол по чл.35 от ЗСП. Проведеха се дълбочинни интервюта с представители на неправителствени организации, работещи в областта на социалните услуги, служители в общинска администрация Нови пазар, с граждани, с персонал на социалните услуги в града, с родители на деца в риск, фокус-групови дискусии със съседни хора в риск, с хора в риск, които не са покрити от мрежа социални услуги, с деца на родители, работещи в чужбина, родители на деца с увреждания, самотни стари хора. Всички участници в планирането работиха на доброволен принцип, обединени и мотивирани от желанието да създадат максимално адекватен и полезен работен документ. При разработването на Стратегията са използвани следните принципи и подходи на планиране:

- Планиране с участието на заинтересованите страни;
- Съответствие с реалните потребности на лицата в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

2. Съответствие с международни, национални и местни политики

Стратегически документи на международно, национално, областно и общинско ниво

Разработването на Стратегията за развитие на социалните услуги е в съответствие с принципите, утвърдени в **международни нормативни актове**, в сферата на социалното развитие, като:

- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;

Документи на национално ниво:

- Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България (2012 – 2030)
- Национална концепция за насърчаване активния начин на живот на възрастните хора (2012 – 2030)
- Национална стратегия за дългосрочна грижа
- Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”
- Национална стратегия за детето (2008 – 2018)

Документи на областно и общинско ниво в област Шумен:

- Общински план за развитие (2014-2020);

- Общинска програма за закрила на детето;
- Областна и общинска програма и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община;

Стратегията следва и принципите на законосъобразност по отношение на редица нормативни актове: Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконовни нормативни актове.

Институции и организации, отговорни за предоставянето на социалните услуги

Те участват в процесите на: планиране, разкриване, финансиране, управление, предоставяне и контрол на социалните услуги, съобразно своите компетенции, права и задължения:

- Министерство на труда и социалната политика – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети;
- Министерство на финансите - определя стандартите за финансиране на социалните услуги;
- Агенцията за социално подпомагане - разрешава откриването и закриването на социалните услуги, държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги;
- Държавната агенция за закрила на детето – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критерии за социални услуги за деца и семейства.
- Областен управител, Областен съвет за развитие и областни комисии - имат отношение към планирането във всички сфери, в т.ч. и на социалните услуги;
- РДСП - изготвя становища за откриването/закриването на социални услуги, държавно-делегирана дейност;
- Общините – определят общинската политика по отношение на социалните услуги, разкриват и предоставят социални услуги; възлагат и договарят предоставянето на социални услуги на външни доставчици, контролират тяхното качество;
- Доставчици на социални услуги (общините, както и вписаните в регистъра на АСП физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица) предоставят социални услуги, за които са сключили договор;
- Дирекции “Социално подпомагане” - ангажирани са с идентифицирането на случаи, оценка и насочване към различни доставчици на социални услуги;
- Обществените съвети за социално подпомагане в общините осъществяват обществения контрол.

3. Тенденции в развитието на община Нови пазар

Община Нови пазар се намира в източната част на Шуменска област, заключена между Шуменското, Лудогорското и Провадийското плато и е с надморска височина от 100 до 400 м. Отстои на 25 км. от гр. Шумен и на 60 км. от гр. Варна. Граничи с общините Вълчи дол, Ветрино, Никола Козлево, Каолиново, Хитрино, Каспичан и Шумен. Разположена е на площ от 318 кв.км. В състава ѝ освен общинският център Нови пазар са включени и 15 села – Беджене, Войвода, Енево, Жилино, Зайчино ореше, Избул, Мировци, Памукчи, Писарево, Правенци, Преселка, Сечище, Стан, Стоян Михайловски, Тръница. Релефът е смесца от равнинния терен на Добруджа и силно начупената повърхнина на Предбалкана. Нископланинските части, особено местността “Станата”, която има през летния сезон климатичните дадености на град Сандански, са подходящи за еко и балнео туризъм. Климатът на община Нови пазар е умереноконтинентален. В общината няма сериозни замърсители на основните компоненти на околната среда – въздух, води, почви. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди

всячко с липсата на пречиствателни станции за отпадни води, липса на ефективна система за рециклиране на отпадъците и наличието на нерегламентирани сметища. Има организирано сметосъбиране и сметоизвозване за града и всички села. На територията на общината има богата флора и фауна и интересни природни и исторически забележителности. Община Нови пазар е с важно транспортно-географско разположение. През нейната територия преминават първокласните пътни връзки София-Варна, Русе-Варна и автомагистрала "Хемус". Нови пазар има и железопътна връзка с Каспичан, която в момента не функционира. Населението на Общината към месец февруари 2015 г. е 22 296 души по постоянен адрес и около 19 381 души по настоящ адрес.

Демографските процеси

- Отрицателен естествен прираст в резултат на ниска раждаемост и висока смъртност;
- Застаряване на населението, особено в по-малките населени места и регресивен тип възрастова структура в резултат на отрицателните демографски процеси. В селата по-голямата част от жителите са в надтрудоспособна възраст, а броят на самотните стари хора сред тях е значителен;
- Преструктуриране на населението по населени места в резултат на миграционните процеси. Икономически активното население мигрира в други по-големите градове и в чужбина, което води до прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст в общината.

Икономическо развитие, заетост и безработица

- Най-големият проблем е безработицата – липса на работни места по населените места, особено в отдалечените от общинския център села; загуба на работни места и за заетите извън постоянното местоживееене;
- Ниска квалификация и образование за голяма част от безработните, което още повече стеснява възможностите за достъп до заетост;
- Наличие на свободни работни места в отдалечени населени места за специалисти с висше образование, които са нежелани заради необходимостта от пътуване;
- Ограничени транспортни връзки между населените места;
- Изградени традиции и опит в селското стопанство и силикатната промишленост - предпоставка за развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението;
- Налична обработваема земеделска площ, предпоставка за създаване на нови трайни насаждения и зеленчукопроизводство;
- Географско положение в близост до старите столици на България – предпоставка за развитие на културен туризъм;
- Завършено преструктуриране на местната икономика по отношение на собствеността;
- Обособена индустриална зона;
- Поява на външен инвеститорски интерес и активна бюджетна политика

Образование

На територията на община Нови пазар функционират: 9 общински целодневни детски градини, 9 учебни заведения, от които 8 са общински и 1 държавно, Помощно училище, което обхваща деца с умствена изостаналост и Общински детски комплекс, които е извънучилищно педагогическо заведение. Приоритетна задача в общинската политика насочена към осъвременяване на образователната инфраструктура е подобряване на сградния фонд и модернизиране на материално-техническата база на учебните заведения.

- Висок дял на хората с основно и по-ниско образование;
- Недостатъчни възможности за професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила.

Здравеопазване

Здравното обслужване на населението на територията на община Нови пазар е организирано от добре изградена и структурирана мрежа от здравни заведения. Общината има достатъчна осигуреност с болнични легла в МБАЛ „Д-р Д. Беров“ ЕООД, а материално-техническата база е в сравнително добро състояние. Здравноосигурителния статус на населението е 70,13 % осигурени и 29,86 % здравно неосигурени лица /по данни на личните лекари/. Към настоящия момент на територията на общината има регистрирани 9 практики на общопрактикуващи лекари. Регистрираните дентални лекари са 10, специализираната извънболнична медицинска помощ е представена от 12 специалисти и 1 Медицински център. Медико диагностична лаборатория -1, Медико техническа лаборатория -3, аптеки обслужващи населението са общо 6, 1 здравен медиатор. Филиал ЦСМП град Нови пазар оказва медицинска помощ на заболели и пострадали лица в Центъра, дома, на местопроизшествието и транспортиране до евентуалната им хоспитализация живещи на територията на общините Нови пазар, Каспичан, Никола Козлево. За училищното и детското здравеопазване се грижат 11 медицински специалисти в училища и ЦДГ.

4. Рискови фактори

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на общината се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: неравностойна позиция на пазара на труда, живеещи в изолирани общности, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и много лица в институции. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени. Описаните негативни тенденции в демографската и социално-икономическа картина на общината очертават и основните фактори, които в съчетание с други фактори създават рисковете от социално изключване на индивидите и формират рискови групи, които се нуждаят от подкрепа и социални услуги. Такива фактори са:

- Безработица и ниски доходи – липса на работа и постоянни доходи, ниски пенсии и социални помощи на лица в над трудоспособна възраст;
- Липса на собствено жилище
- Наличие на увреждане и/или здравословен проблем на член на семейството;
- Липса на подкрепа от семейството
- Ниско образование (включително и неграмотност), липса на професионална квалификация, които водят до неравностойна позиция на пазара на труда;
- Принадлежност към уязвими етнически малцинства;
- Местоживеење – отдалеченост и изолираност на населеното място, с нарушени транспортни връзки;
- Ограничен достъп до здравна грижа и услуги.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с възрастта:

- Предоставяне на услуги и подкрепа на родители, които имат различни по характер трудности при отглеждането на своите деца;
- Предоставяне на услуги и подкрепа на приемни родители, близки и роднини, осиновители, които осигуряват родителски грижи за децата;
- Подкрепа за израстването и развитието на децата и тяхната пълноценна социална реализация;

- Преодоляване на факторите, свързани с бедността, които водят до настаняване на деца в специализирани институции;
- Подпомагане и услуги на възрастни хора с увреждания и стари хора със затруднение или невъзможност при самообслужването.

5. Рискови групи

Бедността и ниските доходи влияят върху оформянето на почти всички групи в риск:

- Деца, в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Деца с увреждания на самотни родители/ и в семейство с безработен родител;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Семейства на хора с увреждания;
- Майки под 18-годишна възраст;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Самотни възрастни хора и хора с увреждания;
- Възрастни хора с безработни деца в домакинството;
- Деца и възрастни, настанени в специализирана институция;
- Родители на деца, настанени в институция
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони
- Здравнонеосигурени

5.1. Деца

Деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им поради:

- Социално-битови проблеми: липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства;
- Проблеми, породени от липса на умения или трудности при родителстване: непълнолетни родители; родители, които са живели в институции; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания; родители, които са в чужбина.
- Наличие на увреждане на детето.

Независимо от направените промени през последните години по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, направеният анализ показва, че все още основните затруднения на родителите са от финансово естество (осигуряване на лекарства, консултативи, лечение, рехабилитация). В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за социално включване и реализация.

- Проблемно поведение на детето.

Все още системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца като деца в риск. Налице е различен подход към детето от страна на органите, които прилагат ЗЗД и ЗБППМН. Логично за системата за закрила е да възприема проявата на детето като симптом, като сигнал за проблем, който е основание за закрила, а не повод за наказание.

Много често проблемите при децата са провокирани от проблеми, свързани с родителския капацитет и липсата на услуги за подкрепа на родителите. В повечето случаи, децата са вече случай на ОЗД. Голяма част от случаите са деца с проблеми в училище.

Деца жертва на насилие или трафик

Един от основните проблеми по отношение на работата с децата, жертви на насилие, е доказване на деянието. Насилието, особено сексуалното, се доказва трудно, децата са подложени

на поредица разпити, в които разказват за случилото се на различни хора, в обстановка, която допълнително представлява стрес за тях. Все още специалистите трудно разпознават бележите на насилие по отношение на конкретен случай, особено при работа с малцинствени общности.

По отношение на децата, които са жертва на трафик, много често те биват връщани в същата рискова среда, ако не бъде доказано участието в трафика на техни родители или близки. В резултат на това се случва да се повтори извеждането на детето в чужбина със същата цел – проституиране или кражби.

Деца, настанени извън биологичното си семейство

- Деца, настанени в специализирани институции
- Деца, настанени в приемни семейства
- Деца, настанени при близки и роднини

Основните потребности на тези деца са свързани с правото им на живот в семейна среда.

5.2. Хора с увреждания

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Данните за лицата и децата с увреждания, предоставени от дирекциите „Социално подпомагане“, общо за Община Нови пазар са 2 166. Тези данни включват сборна група от хора в трудоспособна възраст с тежки увреждания и хора в надтрудоспособна възраст, които вследствие на възрастта и заболяванията са придобили увреждания.

Основните идентифицирани потребности на хората с увреждания са:

- Предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация;
- Изграждане на умения за независим живот;
- Обучения за придобиване на професионални умения, квалификация и преквалификация, с цел активно включване на пазара на труда;
- Осигуряване необходимата подкрепа за лицето и семейството;
- Достъпна архитектурна среда;
- Подкрепа за социално включване на лицата с увреждания в общността.

Хора с увреждания, настанени в специализирани институции

За всички хора, настанени в специализирани институции е характерна потребността да живеят в близка до домашната среда, да получават адекватни на състоянието си грижи и да поддържат взаимоотношения с близките си.

Хора с увреждания, които живеят в домашна среда

Като цяло проблемите на тази група са свързани с възможността за социално включване, т.е. ефективен достъп до пазара на труда, качествена здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация, общуване и придвижване. Направеното проучване показва, че услугите за тези хора са недостатъчни. От подкрепа и заместване се нуждаят и семействата на хора с увреждания, които изискват непрекъсната грижа.

5.3. Стари хора

Стари хора в специализирани институции

Услугата е недостатъчна като брой места - регистрирани са чакащи за настаняване. Ползването на тази услуга трябва да бъде осъзнат избор от страна на възрастните хора и техните близки, а не последна възможност за оцеляване.

Самотни стари хора, които живеят в домашна среда

Животът на старите хора в отдалечените и изолираните населени места е изключително затруднен основно поради социалната изолация и липсата или затруднения достъп до здравни грижи. Обхватът на програмите, които развиват услугите Личен асистент и Домашен помощник не са достатъчни, за да задоволят всички техни потребности.

6. Потребности от социални услуги

Общи изводи за наличните социални услуги

- Предлагащите алтернативни социални услуги на територията на общината все още не покриват в достатъчна степен реалните потребности.
- Новоразкритите социални услуги в общността са приоритетно насочени към широк кръг от рискови групи – в по-голяма степен: деца и младежи с увреждания, деца и семейства в риск, приемна грижа което показва, че развитието им е в резултат на предварително планиране.
- Все още не е преодолян недостигът от квалифициран персонал в системата на социалните услуги, като все още не е разработена система от мерки за мотивация, стимулиране и професионално развитие на кадрите.
- Необходимост от разкриване на социални услуги за възрастни хора и хора с увреждания.
- През последните 5 години непрекъснато се увеличава броя на предоставяните социални услуги в общността, в резултат на процеса на деинституционализацията при децата, но предоставянето на услуги за възрастни хора с увреждания и стари хора все още не е разгърнато в достатъчна степен.

Общи изводи за услугите за деца

- Съществува и се развива гарантиран набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, които да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като училище за родители, училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца.
- Децата, изведени от институция и настанени в резидентни услуги от семеен тип, имат възможност да ползват подкрепа от центрове за социални услуги.
- Развита е приемната грижа, като настаняването при близки и роднини и в приемни семейства се използва като основен ресурс за отглеждане на децата в семейна среда, най – вече новородените и до 3 год. възраст.
- Предотвратен е рискът за настаняване на деца в специализирана институция, тъй като са развити и продължават да се развиват социалните услуги в общността.

Общи изводи за услугите за възрастни хора с увреждания

- Социалните услуги в общността за възрастни хора за съжаление се ограничават с Домашен социален патронаж, личен асистент, домашен помощник, които са крайно недостатъчни като брой и капацитет, за да посрещнат задоволяването на потребностите на нуждаещите се.

Общи изводи за услугите за стари хора

- Специализирана институция Дом за стари хора, който е капацитет 65 лица.
- Услугите за стари хора са развити в Домашен социален патронаж и в семейна среда.
- Домашният социален патронаж е най-достъпната услуга в общността за стари хора, която в някои населени места може да бъде подобрена по отношение на разширяване на персонала и дейностите, включени в услугата.

Раздел II. Стратегия за развитие на социалните услуги

1. Визия

Разработването и приемането на Стратегията за развитието на социалните услуги на общинско ниво обединява усилията и желанието на всички заинтересовани страни в община Нови пазар да се създадат **условия за пълноценно участие в обществения живот на хората в неравностойно положение и с риск от социално изключване чрез предоставянето на достъпни и качествени социални услуги и грижа**. Тя ще подкрепя местните общности, уязвимите групи и лицата в риск чрез преодоляване на неравномерността в развитието на социалните услуги, разширяване на обема, реформиране и оптимизиране на вече съществуващите и разкриване на нови форми на социални услуги и осъществяване на сътрудничества и участие на партньори от свързаните сектори.

За постигането на своите цели Стратегията предвижда развиването на ефективна система от социални услуги, които са достъпни, качествени и адекватни на потребностите на общността.

Чрез Стратегията, община Нови пазар се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност за равен достъп, грижа и интеграция за хората от рисковите групи и тяхната пълноценна реализация и качествен живот в обществото.

2. Ценности и принципи

Възможностите за реализация и достоен живот на всяко човешко същество са без значение от неговата етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегията утвърждава следните принципи и ценности при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ползване на услуги от институционален тип само като крайна мярка;
- Равен достъп до услуги за всички живеещи на територията на Община Нови пазар;
- Водещи интереси на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи;
- Участие на всички заинтересовани страни, включително и потребителите в процеса на планиране.

3. Обхват на стратегията

В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички населени места на територията на община Нови пазар. Целта е да се преодолее неравномерността в развитието и достъпа до социални услуги. Чрез планирането на социалните услуги се създава възможност за изграждане на мрежа от социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи и е ефективна от управленска и икономическа гледна точка.

Стратегията обхваща 5-годишен период (01.01.2016 – 31.12.2020 г.) и включва всички социални услуги, които ще функционират на територията на общината: разкритите социални

услуги (и тяхната перспектива) и развитието на нови социални услуги. В Стратегията са планирани социални услуги за всички рискови групи, които имат важно значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

4. Целеви групи

Стратегията предвижда предоставянето на социални услуги, като специално внимание се отделя на:

- Деца и семейства в риск;
- Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;
- Етнически общности;
- Деца и възрастни с увреждания;
- Възрастни лица с увреждания и стари хора в институции;
- Самотни стари хора със затруднение в самообслужването

5. Очаквани резултати от изпълнение на Стратегията

- Изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги на територията на Община Нови пазар е в съответствие с Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Шумен, с националните приоритети и европейските ценности;
- Подобен и улеснен достъп до социални услуги на нуждаещите се хора;
- Увеличен обхват на малобройни и отдалечени рискови групи чрез развитие на мобилни услуги;
- Увеличаване на спектъра на предлаганите социални услуги в общността.

6. Интервенция – инструменти

- Посочено е развитието на съществуващите социални услуги в перспектива: разширяване, реформиране.
- Очертано е разкриването на нови социални услуги за всички целеви групи, включително иновативни услуги, които не съвпадат изцяло със стандартните държавно-делегираны дейности /СКЦ/;
- Част от услугите ще бъдат междуобщински, други мобилни, заради икономическа ефективност и липса на достатъчно услуги и специалисти в съседни общини и населени места / Никола Козлево, Каолиново/.

Раздел III. Стратегически и специфични цели, мерки, дейности

1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Деинституционализация и развитие на социалните услуги за деца

Държавната политика от 2000 г. активно насърчава процеса на деинституционализация поради няколко причини: социална изолация на потребителите: деца, хора с увреждания, възрастни хора; значителни финансови разходи и скъпа поддръжка на институциите; случаи на недобри условия и качество на грижите. В резултат на изпълнение на държавната политика през 2014 година на територията на общината бяха изградени три броя ЦНСТДМУ – 2 бр. И ЦНСТДМБУ -1бр. С цел развитие и предоставяне на резидентни социални услуги, подобряване на грижите чрез предоставяне на качествени социални услуги в среда, близка до семейната. На територията на общината се предоставят услуги за деца и от Семейно – консултативен център,

Център за обществена подкрепа, Център „Майчино и детско здраве“ и неправителствени организации.

1.1. Специфична цел: Продължаване дейността на социални услуги за деца/младежи с/без увреждания

1.1.1 Мярка: Предоставяне на социални услуги от Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания гр. Нови пазар.

1.1.1.1 Дейност: Продължаване на дейността на Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания в гр. Нови пазар, ул. „Греков“ № 9. Центърът в гр. Нови пазар е с капацитет 10 места, финансирането е държавно делегирана дейност. ЦНСТДМБУ работи с деца и младежи без увреждания, в риск изведени от СИ и общността. В Центъра е създадена среда близка до семейната, при която децата/младежите получават необходимата индивидуална грижа, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения и възможности за децата/ младежите да участват равнопоставено в живота на местната общност.

1.1.2. Мярка Предоставяне на социални услуги от Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания №1 и №2 гр. Нови пазар.

1.1.2.1 Дейност: Продължаване на дейността на Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания в гр. Нови пазар, ул. „Плиска“ № 19-а и №19-б.. Центровете в гр. Нови пазар са капацитет 28 места, финансирането е държавно делегирана дейност. ЦНСТДМУ №1 и №2 работи с деца и младежи без увреждания, в риск изведени от СИ и общността. В Центровете е създадена среда близка до семейната, при която децата/младежите получават необходимата индивидуална грижа, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения и възможности за децата/ младежите да участват равнопоставено в живота на местната общност.

1.1.3. Мярка: Предоставяне на социални услуги от Център за обществена подкрепа. ЦОП е доставчик на социална услуга за деца и семейства с капацитет 63 лица, намиращ се в гр. Нови пазар, ул. Скобелев“ №18. Центърът предоставя социални услуги както на територията на Община Нови пазар, така и на територията на съседните общини-Каспичан, Никола Козлево, Каолиново. Предлага мобилност на предлаганите услуги за деца в населените места на територията на общините. Осигурени са помещения в читалищата в населени места, където мобилен екип от специалисти осъществява планирани дейности с деца в риск по предварителен график. Мобилни групи от специалисти от ЦОП работят с деца в риск / групово и индивидуално/ във всички населени места от Община Каспичан. Центърът за обществена подкрепа развива мобилност на услугите, които предлага и в населените места в общините-Никола Козлево и Каолиново. Провeжда сс и групова работа от рехабилитатор с деца с наднормено тегло в специално оборудвана за рехабилитация зала. Работа на терен с рискови групи ЦОП заедно с БЧК Нови пазар работи съвместно по превенция на агресията и насилието, предназначение от СПИН , полово предавани болести и нежелана бременност. Провежда се индивидуална и групова работа по системата „Връстници обучават връстници“ в населените места на територията на общината.

1.1.3.1. Дейност: Продължаване дейността на Център за обществена подкрепа (ЦОП).

Услугата е предоставена за управление на Сдружение „Асоциация ЕС-О-ЕС жени и деца, преживели насилие“. Центърът за обществена подкрепа се е утвърдил като доставчик на социални услуги на територията на Община Нови пазар. Центърът за Обществена подкрепа разшири дейността си в съседните общини-Никола Козлево, Каолиново, Каспичан, както е работа с деца и семейство, така и по „Приемна грижа“.

Необходимо е да се увеличи капацитета на ЦОП 100 броя.

1.1.3.2. Разкриване на нов ЦОП с капацитет 60 места, в резултат на реструктурирането на СКЦ.

1.1.4. Мярка: Предоставяне на социални услуги от Дневен център за деца с увреждания „Къщичката“ Развитие на дейността на Дневен център за деца с увреждания „Къщичката“ в гр. Нови пазар, ул. „Плиска“ № 18. Центърът е с капацитет 24 места, като се предвижда **увеличаване на капацитета до 30 места, ако бъде изведена такава нужда.**

1.1.4.1. Дейност: Продължаване дейността на Дневен център за деца с увреждания „Къщичката“. Центърът е разкрит през 2013 г. и предоставя дневни грижи за деца със специфични образователни потребности. Потребителите са деца с физически увреждания на опорно-двигателния апарат и психични разстройства – ДЦП, аутизъм, епилепсия, желязодефицитна анемия, микроцефалия и др. От декември 2013 г. „Къщичката“ разполага със собствен специализиран транспорт с хидравличен подежник за инвалиди, косто улесни родителите и децата при посещението им. Услугите, които се предлагат са: почасова грижа; медицински грижи; позиционна терапия, логопедични занятия, педагогическа подкрепа, психологично консултиране и групови тренингови занятия, работа с родители, социална интеграция, работа в терапевтични ателиета „Сръчни ръце“, „Аз мога“, „Воден свят“, „Приказка“, Психомоторно ателие, Готварско ателие; домашни посещения

Дневен център „Къщичката“ се помещава в сграда, общинска собственост и разполага с зала за групови занимания – психомоторни модули, басейн с топки, дюшени, дидактически материали, легла, обособен кът по рехабилитация, дидактически материали, обособени кътове – ателиета; кухня – максимално оборудвана с необходимите електроуреди за провеждане на занимателна терапия по готварство и предоставяне на храна; логопедичен кабинет на психолога; кабинет – ръководител и социален работник; медицински кабинет, детска пълноалка.

1.1.5. Мярка: Реструктуриране на СКЦ в ЦОП с капацитет 60 места СКЦ стартира в област Шумен в рамките на проект „Семейство за всяко дете“ на УНИЦЕФ през 2011 год. „Семейно-консултативният център за родители и деца“ е иновативна междусекторна услуга, която обединява комплехе от интегрирани социални, здравни, образователни услуги, мерки и дейности за превенция и подкрепа на малки деца и семейства в риск с голям мобилен компонент за обхващане на най-уязвимите общности и групи, живеещи в обособени квартали или в изолирани населени места в общината и областта. СКЦ Нови пазар работи на територия на четири общини Нови пазар, Каспичан, Никола Козлево и Каолиново и има филиал с две изнесени работни места в гр. Каолиново. За услугата СКЦ от УНИЦЕФ предоставен лек автомобил за извършване на дейностите, заложен в проекта.

В продължение на 6 години СКЦ е финансиран от УНИЦЕФ с приключването на проекта, има сключено споразумение между АСП и УНИЦЕФ за устойчивост на социалната услуга, като МТСП е поело ангажимента за финансиране като ДД, считано от 01.04.2018 г.

1.1.6. Мярка: Предоставяне на други услуги за деца/младежи с/без увреждания на територията на Община Нови пазар

1.1.6.1. Дейност: Предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“ към проект „ПРИЕМИ МЕ“

Във връзка с изпълнение на Проект „И аз имам семейство“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., схема за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG 051PO001-5.2.11-0001-C0001-„Приемни ме“ се сключи партньорско споразумение между Община Нови пазар и АСП. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на ОП „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален

пазар има 26 семейства с настанени 24 деца в тях. Община Нови пазар е една от водещите общини по предоставянето на приемна грижа в страната. На 08.12.2011 г. стартира проект BG051PO001-5.2.11-C0001 "И аз имам семейство" по ОПРЧР към днешна дата работят двама социални работници. 82 общини в страната са одобрени да работят по този проект, като в нашата област това са община Шумен и община Нови пазар. По проекта бенефициент е АСП. Целта е 500 деца в цялата страна, предимно от институции, да бъдат настанени в приемни семейства. В нашия регион предвиждаме 100 деца да бъдат настанени в приемни семейства, а останалите 400 деца в останалата част на България. Област Шумен е водеща по отношение на приемната грижа в България. Община Нови пазар е на едно от първите места сред общините по брой на приемни семейства. В Общината се създаде ЕПГ /екип за приемна грижа/ -специалисти, които осъществяват дейности по предоставяне на социалната услуга „приемна грижа”. Община Нови пазар има утвърдени 2 доброволни приемни семейства в които няма настанени деца и 55 професионални приемни семейства, в които има настанени 70 деца. Общината предвижда се увеличаване на броя на приемните семейства – от 55 на 70 през 2016 година.

1.1.6.2 Дейност: Предоставяне на услуги от Центърът за майчино и детско здраве - Шумен, част от административната структура на Медицински център на МБАЛ – Шумен.

Услугата е финансирана по проект “Семейство за всяко дете” на УНИЦЕФ България и е насочена към всички бременни жени, родилки, новородени бебета и деца до 3 годишна възраст, членове на семейството и подкрепящата ги среда.

Целта на Центъра е подобряване на здравето и ранното детско развитие на децата до 3 години.

Центърът предоставя следните услуги:

- Подкрепа на бременните жени от рисковите групи от психолог и лекар педиатър, които ще подготвят майката и членовете на семейството за предстоящото раждане и отглеждане на дете с увреждане. Целта е след раждането майката и семейството да не изпаднат в стрес и това да доведе до взимане на решение за изоставяне на детето;
- Оказване на подкрепа след раждането на детето като в първите дни ще бъде в родилното отделение, а след изписването на майката в дома ѝ. Съобразно увреждането на детето, в екипа ще се включват рехабилитатор, кинезитерапевт и др.;
- Предоставяне на възможност за материална подкрепа на майката и новороденото – осигуряване на средства от първа необходимост за отглеждане на бебето;
- Оказване на подкрепа от специализиран екип при раждане на недоносени бебета като се осигури съвместно пребиваване на майката с бебето или ежедневни посещения на майката при детето ѝ в лечебното заведение, за да не се прекъсва емоционалната близост;
- Организиране на информационни и комуникационни кампании за мобилизиране на общността за превенция на ранни забременявания, семейно планиране, ранно идентифициране на рисковата бременност.

1.1. Специфична цел: Разкриване на нови социални услуги за деца/младежи с/без увреждания

1.2.1. Дейност: Разкриване на Център за работа с деца на улицата в гр. Нови пазар

През 2016 г. в гр. Нови пазар се предвижда да бъде разкрит Център за работа с деца на улицата, с капацитет 30 места като държавно делегирана дейност. Предвижда се услугата да е междуобщинска за общините Нови пазар, Каолиново, Никола Козлево и Каспичан.

ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.

ЦРДУ предоставя защита и грижа за детето, съобразно индивидуалните му потребности и в неговия най-добър интерес, като основните задачи на центъра са:

- Социална работа за възстановяване и укрепване на връзките между децата и техните семейства и подкрепа за справяне с конфликти и кризи в семейните отношения.
- Осигуряване на базовите потребности на детето - хранене, облекло и обувки според сезона, санитарно-хигиенни услуги.
- Осигуряване на здравна и дентална помощ и подкрепа, съдействие за достъп до здравната мрежа и доболнично лечение, съдействие на семейството за осигуряване на лекарства, медицински изследвания и специализирани прегледи/консултации на децата,
- Психологическа подкрепа на децата и техните семейства.
- Училищна подкрепа - оgramотояване, подготовка за училище, алтернативни обучителни програми, подкрепа в образователния процес на децата ученици, професионално ориентиране и пред-професионална подготовка.
- Организиране на свободното време и създаване на условия за индивидуална изява на способностите на всяко дете.
- Мобилна работа (социална работа на терен), за идентифициране, локализиране на децата по улицата, предоставяне на изнесени услуги, насочване към ЦРДУ.
- Консултиране, придружаване, посредничество на детето, както и на неговите родители, друг законен представител на детето и/или членове на разширеното семейство.
- Административни услуги - оказване съдействие на децата и техните родители при издаване на документи за самоличност, за записване в училище, при търсене на работа (за децата над 16 г. и за родителите), съдействие при контакти с институции.

Центърът ще работи с необхванати деца от структурите на образователната сфера, които се отглеждат в лоши материално-битови условия, чиито родители са трайно безработни, с увреждания, починали, семейства без доход, които нямат възможност да заплащат такса на ЦДГ.

2 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Деинституционализация и развитие на социалните услуги за хора с увреждания и стари хора

2.1 Специфична цел: Дейности по трансформация/закриване на специализираните институции за хора с увреждания и стари хора.

2.1.1 Мярка: Продължаване на дейността на Дом за стари хора в гр. Нови пазар.

Дом за стари хора е разположен в гр. Нови пазар, ул. „Бреза“ №2 на 4, 5 и 6 етаж от блок 2 на МБАЛ „Д-р Беров“. Капацитетът на дома е 65 места, от които 20 за лежачо болни, 41 жени и 24 мъже.

В дома са настанени възрастни хора, изпаднали в социална изолация и безпомощно състояние, придобили право на пенсия, възрастни хора с влошено здравословно състояние лежачо болни, за които няма кой да полага грижи и са изчерпани всички възможности за обгрижване в общността, както и лица ползващи услугата в момента на ДСХ, но с влошено здравословно състояние.

Социалната услуга има за цел да предостави комплекс от медицински и социални услуги, които създават условия за обслужване на възрастните хора денонощно. Задоволяване на техните жизнени потребности: храна, здравно обслужване, рехабилитация и др.

Към настоящият момент не се планира пребазиране на съществуващата специализирана институция и реструктуриране на дейността. Националната стратегия за дългосрочната грижа обхваща период от 20 години, което е достатъчно като време за евентуално настъпващи промени

в специализираните институции. На този етап не е необходимо реструктуриране, това е видно и от анализа, който бе извършен от експертна комисия, извършила анализа на ДСХ. Комисията включва представители на общината/доставчика на социалната услуга, дирекция „Социално подпомагане“ и координатор по Проект ”Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”. ДСХ - Нови пазар е с най-висока оценка „5”. без никакви препоръки.

2.2. Специфична цел: Разкриване на нови социални услуги за лица с увреждания и стари хора.

2.2.1.Мярка: Разкриване на нов Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) за хора с увреждания в община Нови пазар

В община Нови пазар ще бъде разкрит ЦСРИ за деца и лица с увреждания, с капацитет 30 места като държавна делегирана дейност.

Предоставянето на услугата цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

Консултативните дейности са насочени към кандидат-потребителите, потребителите и/или към техните близки.

Терапевтичните дейности и обучителните практики имат за цел да развият и/или да създадат социални умения, които са нарушени или загубени;

Рехабилитационните и интеграционни програми и дейности са насочени към възстановяване и социална интеграция.

2.2.2. Мярка: Разкриване на нови Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за хора с увреждания и стари хора в община Нови пазар

2.2.2.1. Дейност: Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психични разстройства или деменции в гр. Нови пазар.

Центърът ще бъде разкрит с капацитет от 15 места, като държавно делегирана дейност.

ЦНСТ ще работи с лица, изведени от специализирани институции за възрастни хора с увреждания; лица от общността, за които е налице риск от институционална грижа; лица, ползващи ЦНСТДМУ, навършили 29 годишна възраст.

Услугите, които се предоставят на потребителите са свързани със задоволяване на основни жизнени потребности на лицата, чрез подходяща грижа и осигуряване на условия за тяхното надграждане, осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене и др.

2.2.2.2.Дейност: Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни с умствена изостаналост в гр. Нови пазар.

Центърът ще бъде разкрит с капацитет от 15 места, като държавно делегирана дейност.

ЦНСТ ще работи с лица, изведени от специализирани институции за възрастни хора с увреждания; лица от общността, за които е налице риск от институционална грижа; лица, ползващи ЦНСТДМУ, навършили 29 годишна възраст.

Услугите, които се предоставят на потребителите са свързани със задоволяване на основни жизнени потребности на лицата, чрез подходяща грижа и осигуряване на условия за тяхното надграждане, осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене и др.

2.2.2.3. Дейност: Разкриване на Център за настаняване от семеен тип (1) за стари хора в гр. Нови пазар.

Центърът ще бъде разкрит с капацитет от 15 места, като държавно делегирана дейност.

ЦНСТ ще работи с лица, изведени от специализирани институции за стари хора; лица от общността, за които е налице риск от институционална грижа.

Услугите, които се предоставят на потребителите са свързани със задоволяване на основни жизнени потребности на лицата, чрез подходяща грижа и осигуряване на условия за тяхното надграждане, осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене и др.

2.2.2.4. Дейност: Разкриване на Център за настаняване от семеен тип (2) за стари хора в гр. Нови пазар.

Центърът ще бъде разкрит с капацитет от 15 места, като държавно делегирана дейност.

ЦНСТ ще работи с лица, изведени от специализирани институции за стари хора; лица от общността, за които е налице риск от институционална грижа.

Услугите, които се предоставят на потребителите са свързани със задоволяване на основни жизнени потребности на лицата, чрез подходяща грижа и осигуряване на условия за тяхното надграждане, осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене и др.

2.2.3. Мярка: Разкриване на Дневни центрове за хора с увреждания и стари хора – дневна или седмична грижа

2.2.3.1. Дейност: Разкриване на Дневен център за възрастни хора с увреждания в гр. Нови пазар.

Дневният център ще бъде разкрит с капацитет от 30 места, като държавно делегирана дейност.

Центърът ще работи с възрастни хора с увреждания и ще предоставя следните услуги: цялостно обслужване на възрастните през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните им, здравните, образователни и рехабилитационни потребности, както и организация на свободното време и лични контакти. Ще се предлагат специализирано оборудване и обзавеждане, както осигурява и включваща, преодоляваща и стимулираща инициативността среда, в зависимост от конкретните потребности на възрастните хора с увреждания.

2.2.4. Мярка: Разкриване на други услуги за хора с увреждания и стари хора в община Нови пазар

2.2.4.1. Дейност: Разкриване на Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда в гр. Нови пазар.

Към настоящият момент Община Нови пазар реализира проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” BG05M9OP001-2.002 „Независим живот” за създаването на Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда.

Стратегическата цел на ОП „Развитие на човешките ресурси” „Независим живот” е да създаде устойчив модел за осигуряване на достоен живот и предоставяне на услуги в общността или в домашна среда за хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация. Проектната схема дава голяма възможност да се обособи зала за рехабилитация, да се закупи специализирано транспортно средство за хора с увреждания, което е едно голямо предимство за тази целева група. Предвижда се в Центъра да бъдат назначени на работа 71 лица, които да обгрижват около 85 потребители. Ще имат възможност да ползват за първи път интегрирани социално - здравни услуги. За целта ще бъдат наети допълнително: рехабилитатор, медицински специалист и психолог. Проектът е за 21 месеца, като услугите ще се предоставят 18 месеца.

Специфичните цели на създаването на Центъра са утвърждаване на децентрализиран модел за предоставяне на услуги в общността или домашна среда и тяхното разгръщане на общинско ниво; създаване на работни места в сектора на социалната икономика и осигуряване на възможност за преодоляване на бедността за безработни лица.

2.2.4.2. Дейност: Разкриване на Център за временно настаняване в гр. Нови пазар.

Центърът ще бъде разкрит през 2016 г., с капацитет 15 места, като държавно делегирана дейност, в който ще се настаняват лица без дом. На потребителите ще се предоставя комплекс от социални услуги, насочени към задоволяване на ежедневните им потребности, създаване на условия за подкрепа, чрез превантивна политика, насочена към подобряване условията на живот. Насърчаване и създаване на условия за достъп до работните места, чрез активни съвместни срещи, осигурени от социален работник между хората без работа и Дирекция „Бюро по труда“.

2.3. Специфична цел: Продължаване/разширяване дейността на социални услуги за хора с увреждания и стари хора.

2.3.1. Дейност: Продължаване предоставянето на услугата „Домашен социален патронаж“ на 220 стари хора и хора с увреждания в гр. Нови пазар, със средства от общинския бюджет. Предвижда се разширяване обхвата и разширяване на капацитета на ДСП. Предприети са действия за пребазиране на Домашен социален патронаж.

2.3.2. Дейност: Продължаване дейността „Осигуряване на топъл обяд“ по операция, тип 3: 2014BG05FMOP00 1-03.01 в гр. Нови пазар и към фонд „Социална закрила“ с капацитет 50 души.

Услугата се предоставя на лица и семейства на месечно подпомагане, с доход по-нисък от ДМД, неосигурени, самотно живеещи лица с децата си, подпомагани по ЗСПД, самотно живеещи лица, получаващи минимални помощи /за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност, социални и наследствени пенсии/, скитащи и бездомни деца и лица, лица и семейства, инцидентно пострадали от бедствия и аварии при фоксмажорни обстоятелства, подпомагани еднократно по реда на ЗСП, въз основа на установено индивидуално ниво на материално лишение

2.3.3. Дейност: Продължаване дейността за предоставяне на услугата „Личен асистент“

По НП „АХУ“ към Дирекция за социално подпомагане” гр. Нови пазар има назначени 13 лични асистента, които обгрижват 13 лица с увреждания. Всяко година се преанкетирват и се преценява продължаването им програмата, ако отговарят на условия на чл. 9 от ППЗСП. Услугите са насочени към лица с увреждания, предимно инвалиди първа група, с определена чужда помощ. Личните асистентите са ангажирани с денонощна професионална грижа към свои болни роднини. Те осигуряват съдействие при общуване и социални контакти, за личен тоалет и хигиена в дома, битови и административни услуги, По този начин се подобряват възможностите за социална рехабилитация на тази целева група, в същото време се оказва социална подкрепа на семействата им.

От месец май 2015 година стартира проект по процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „НОВИ АЛТЕРНАТИВИ“ с номер на процедурата 2014BG05M9OP001-2.2015.001 по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020. Основната цел на проекта е превенция на зависимостта от институционален тип грижи, подобряване качеството на живот на деца и възрастни хора с увреждания и тежко болни лица с ограничения или в невъзможност за самообслужване и създаване на възможности за социално включване. Към настоящият момент тече проект „Независим живот в Община Нови пазар“, към който се очаква да бъдат обгрижвани около 90 лица. Същият ще продължи до 17.06.2017 г. С дейностите на проекта се осигурява в национален мащаб непрекъснатост на ползване на социалната услуга „личен асистент“ и надграждане на услугата чрез предоставяне и на достъп до здравни услуги. В рамките на проекта са планирани реализирането на дейности, свързани с организация и управление, подаване на заявления, оценка и класиране на кандидат потребители на услугата, кандидатстване, подбор и назначаване на лични асистенти и медицински специалисти, обучения на личните асистенти, предоставяне на социалната услуга „личен асистент“ в продължение на 10 месеца, оказване на психологическа подкрепа и супервизия на

назначените лични асистенти и дейности по информиране и публичност на проекта. Целевите групи са:

- Хора с увреждания с ограничения или невъзможност за самообслужване;
- Хора над 65 години с ограничения или в невъзможност за самообслужване;
- Семейства на деца с увреждания;
- Самотно живеещи тежко болни лица.

В резултат от проекта „Нови възможности за грижа“ ще се подобри достъпът не само до основни социални, но и до здравни услуги и ще се постигне независимост и социална интеграция на хората с увреждания и възрастните хора за едно по-добро качество на живот. Продължителността на проекта „Нови възможности за грижа“ е 13 месеца, като дейностите следва да приключат до февруари 2016 г. В момента се обслужват 48 потребителя от 44 лични асистента.

2.3.4. Дейност: Продължаване функционирането на клубовете на пенсионера и на хората с увреждания.

Клубовете са форма на социална услуга в общността, която цели ограничаване на социалната изолация на възрастните хора, подпомагане на създаването и развитието на социални контакти, подкрепа за развитие на творческите изяви на хората от третата възраст.

Клубовете се финансират от общинския бюджет, като се осигуряват и възнаграждения на назначени специалисти, които оказват помощ при осъществяване на клубните дейности.

3 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Развитие на човешките ресурси. Развитие на междусекторно сътрудничество и междуобщински партньорства в социалните услуги.

3.1 Специфична цел: Подкрепа развитието на административния капацитет на общинско ниво за управление на социални услуги.

Развитието на човешките ресурси у всички участници в реализацията на Стратегията ще повиши техния капацитет, ще им позволи да реализират пълния си потенциал и ще осигури благоприятна среда за изпълнение на планираните дейности.

3.1.1 Мярка: Адекватно ресурсно обезпечаване на структурите (отдел/сектор/експерти/ специалисти), ангажирани с администрирането и управлението и развитието на социалните услуги на територията на общината с осигуряване на достатъчен брой служители.

3.1.2 Мярка: Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на експертите и специалистите, ангажирани с управлението на социалните услуги, които да осигурят:

- Повишаване на капацитета на служителите за изследване на потребностите на общността и планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск (деца, семейства, хора с увреждане, самотно живеещи стари хора и т.н.);
- Повишаване на компетентността на специалистите за финансово планиране и осигуряване и ефективно управление на финансовите средства и други ресурси, необходими за осъществяване на социалните услуги на територията на общината;
- Повишаване на капацитета за наблюдение и оценка, както и за оказване на методическа подкрепа за повишаване на качеството на предоставяните социални услуги .
- Познаване, анализиране и ефективно използване на възможностите на съществуващите финансови инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС.

3.2 Специфична цел: Подкрепа за развитие на персонала, предоставящ социални услуги. Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги.

Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги.

3.2.1 Мярка: Осигуряване на обучения за специалистите - социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др., както и за помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги, които да осигурят:

- Обогащане на знанията и опита им за ефективна работа по случай;
- Осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга;
- Оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.
- Придобиване на знания и умения за качествено предоставяне на социалните услуги, в които са ангажирани.

3.2.2 Мярка: Провеждане на обучения, които да осигурят усвояване на специфични умения за планиране на професионалното развитие и кариерно израстване, умения за работа в екип и ефективно общуване, работа по проекти, взаимодействие с различни институции, и др.

3.2.3 Мярка: Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги.

3.2.4 Мярка: Осигуряване на възможности за участие в работни срещи, конференции, обучителни пътувания/стажантски програми и др. на регионално, национално и европейско ниво, осигуряващи обмен на опит и професионално развитие на специалистите, които директно предоставят социални услуги.

3.3 Специфична цел: Утвърждаване на механизми за междусекторно сътрудничество. Изграждане на партньорства и работа в мрежа.

Развитието на партньорството между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

3.3.1 Мярка: Организиране на обучения, семинари, работни срещи и др. осигуряващи формиране и развитие на умения за изграждане и поддържане на ефективни партньорства на местно и областно ниво и работа в мрежа.

3.3.2 Мярка: Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие:

- Ефективно взаимодействие между общинска администрация, ДСП и НПО;
- Механизми и подходи за осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за Стратегията; умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на

социалните услуги, инициране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско и областно ниво;

- Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.

Раздел IV. Мониторинг, оценка и актуализиране на Стратегията

4.1. Цели и задачи на мониторинга и оценката

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за развитие на местната политика в социалната сфера. Резултатите от мониторинга и оценката са основа за актуализиране на Общинската стратегия за социалните услуги в Община Нови пазар по отношение на приоритетните направления и цели.

Цели:

4.1.1 Да осигурява актуална информация за развитието на социалната среда в Община Нови пазар;

4.1.2 Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите в Стратегията на общинско ниво;

4.1.3 Да осигури системно актуализиране на Общинската стратегия, подобряване на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки.

Задачи:

- Наблюдение на промените на базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;
- Събиране информация за обема и преките резултати от осъществените дейности и услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущо изпълнение на планираните дейности;
- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с индивидуалните потребности.

Дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения при установена необходимост;
- Провеждане на междинна оценка на Стратегията.
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в целите, мерките и дейностите на Стратегията.
- Тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- Проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

Актуализиране на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги

Актуализация на Общинската стратегия се извършва съобразно заключенията и препоръките от Междинния доклад за мониторинг и оценка на Стратегията, като се планира следващия период на изпълнение на Стратегията.

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги може да се актуализира и по инициатива на Кмета на община, като:

- Промяната се залага в плана за съответната година (промените, свързани с откриване, закриване, вида и/или капацитета на социалните услуги за делегирани социални дейности, се извършват при спазване разпоредбите на чл. 36б от ППЗСП);

- Предложението, заедно с анализ и подробна обосновка за необходимостта за промяна се изпраща за съгласуване от РДСП - Шумен;
- Съгласуваното предложение, придружено с анализ и подробна обосновка за необходимостта за промяна се изпраща в Областна администрация Шумен;
- Прегледът на обосновката и анализа на полученото предложение се осъществява на заседание на ЗМО, обсъжда се, след което се подготвя предложение за решение.
- След обсъждането, предложението за актуализация с нужната обосновка се внася в Областния съвет за развитие, като по преценка на експертите към предложението се прилагат допълнителни документи, решения на общинските съвети.
- С решение на Областния съвет за развитие се актуализира Стратегията за развитие на социалните услуги на областно ниво.

Раздел V. План за действие

1. Отговорности и роли в изпълнението на Стратегията

Ролите и задачите на Община Нови пазар, институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Стратегията за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

Областен управител на област Шумен

Областният управител осигурява съответствие между националните и местните интереси и за координацията между специализираните териториални звена на централното държавно управление по отношение прилагането на секторните политики. При управление на регионалното развитие, областният управител има ясно определени отговорности и правомощия, които упражнява еднолично, чрез областната администрация или като председател на областния съвет за развитие. Областният управител разполага със значителна оперативна самостоятелност и многопластови функции и се явява ключова координираща фигура между управленските нива (държавно – местно; централно – териториално), от една страна, и от друга – между секторните звена на централната изпълнителна власт.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба, областният управител има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Внася проекта на Стратегията за развитие на социалните услуги в Област Шумен за обсъждане и съгласуване от Областния съвет за развитие;
- Отговаря за оперативната и техническа координация на изпълнението на Областната стратегия;
- Координира подготовката на проектни предложения за финансиране в съответствие с Стратегията за развитие на социалните услуги;
- Съвместно с РДСП Шумен подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегритета на семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;
- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Областният съвет за развитие на област Шумен е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и съгласува Областната стратегията за развитие на социалните услуги;
- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на дейностите, заложи в стратегията;
- Отговаря за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта; оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със стратегията;
- Съгласува актуализацията на Областната стратегията за развитие на социалните услуги.

РДСП и ДСП

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите "Социално подпомагане" на територията на всяка община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП – Шумен по отношение на Стратегията включва:

- Подпомага изготвянето на Междинен доклад за мониторинг и оценка за изпълнение на Стратегията за развитие на социални услуги;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване и закриване на социални услуги, в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги;
- Оказва съдействие при подготовката на планове за закриване/трансформиране на СИ и тяхното изпълнение.
- Оказва съдействие за създаването и дейността на работна група на областно ниво за консултиране и подкрепа на процеса на изготвяне на плановете.

Предвид основните си функции, ДСП (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Стратегията за развитие на социалните услуги:

- Правят предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; участват при разработването на оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с Стратегията и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;

ДСП извършва консултиране и насочване на семейства с деца в риск към социални услуги; оказват съдействие за реструктурирането и реформирането на СИ – за деца и за лица с увреждания; подпомагат изграждането на алтернативни социални услуги; подпомагат общините при идентифициране на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и други.

РДСП и ДСП имат отношение към всички заложи цели в Стратегията и това са задачи свързани с: идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция; подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете; насочване на семействата на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на гъвкава грижа; насочване на семействата с увредени деца за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането; изграждане на връзка между децата, настанени в СИ и биологично или разширено

семејство; реинтеграцията на деца в семејна среда; оказване на методическа подкрепа и съдействие на ЦОП за формирање на мобилни екипи.

Кмет на община

Местното самоуправление се осъществява от общинският съвет, а местната изпълнителна дейност - от кмета и общинската администрация.

Местните власти разработват и изпълняват интегрирани политики за развитие на хората в риск на тяхната територия като комбинират ресурсите и координират дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общините са доставчик на социални услуги. Общините развиват интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора.

Кметът на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- След съгласуване с Обществения съвет представя годишен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от общинския съвет;
- Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск.
- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в Стратегията.

Общинският съвет:

- Обсъжда и приема общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Стратегията.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

РИО на МОН

Регионалният инспекторат по образованието на МОН Шумен отговаря за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в

системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. РИО на МОН:

- Осигурява интегриране в системата на образование на децата с увреждания отглеждани в семействата;
- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и Центровете за обществена подкрепа;
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;
- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Шумен в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;
- Съдейства за извеждането на деца от помощното училище в Шумен в масови училища и за осигуряването на условия съвместно с училищата за наваксване на образователните пропуски и интегрирането им с връстниците им (оценка на образователното ниво и на нуждите, изготвяне на индивидуална програма за обучение, осигуряване на допълнителни часове за компенсиране на разлики в нивото, участие в дейности за запълване на свободното време и социализация);
- Съвместно с РДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение за младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Дирекция „Бюро по труда“

Дирекция „Бюро по труда“ участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности в обособени квартали) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекцията "Бюро по труда" по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- Активно взаимодействие с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Шумен.

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция. РЗИ отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на област Шумен. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на област Шумен.

Участие на НПО

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в област Шумен. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината и областта за хора в риск. Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите НПО разработват интегрирани политики и мерки за социално включване. Участват в иницирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

2. Ресурси и източници на финансиране на социалните услуги в Община Нови пазар

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година.

Управлението на социалните услуги в общността се извършва от общинската администрация или други доставчици – неправителствени организации или частни лица.

Основен източник на финансиране на социалните услуги остава републиканския бюджет.

Общинският бюджет осигурява средства за поддържането и развитието на домашния социален патронаж и другите местни услуги. При благоприятно развитие, общини с по-добро финансово състояние, може да отделят от местните си бюджети средства за подобро и разширено развитие на предоставяните като държавно делегирани социални услуги.

Финансирането на инвестициите, свързани с основен ремонт, изграждане на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане се осигуряват общинските бюджети или чрез средства от оперативни програми.

Средствата за квалификация и преквалификация на социалните работници могат да се осигурят чрез средства от оперативни програми.

РАЗДЕЛ VI. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

1. Основни изводи и оценката на потребностите

1.1 Необходимо е да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни в разработването на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Нови пазар. Специфичните характеристики на проблемите на рисковите групи

и групите в риск в населените места, прилежащи към община Нови пазар, които изискват решения, съобразени с индивидуалните потребности и мнението на заинтересованите страни – кметовете на малките населени места, Общински съвет, общинска администрация, държавни и регионални институции, имащи отношение към социалната сфера, доставчици на услуги, НПО.

1.2. Приоритетно направление на общинската стратегия за социалните услуги трябва да бъде деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на настаняването в специализирани институции и извеждане на децата и възрастните хора от институциите, когато това е възможно.

1.3. Необходимо е да се разшири обхвата на услугите за деца и семейства в риск в общността.

1.4. В общинската стратегия да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на квалифициран персонал.

1.5. Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

1.6. За идентифициране на децата, жертви на домашно насилие и за семейства с агресивно поведение на родителите е необходимо да се подобри комуникацията с детските градини, училищата и неправителствените организации. Ресурсите на образователната система и тенденцията на развитие на извънкласни дейности могат да бъдат използвани за превенция на агресивното поведение.

1.7. Подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез поддържане на доброто партньорство с местните (общински) власти в процеса на областното планиране на социални услуги, както и включване в предоставянето им.

1.8. Необходимо е общините да си взаимодействат на регионално ниво - например за връщане на лица от специализирани институции от други общини и региони или чрез създаване на съвместни специализирани услуги за специфични рискови групи.

2. Изводи за наличните социални услуги

Наличните социални услуги са съсредоточени най-вече в общинския център, необходимо да е се търсят възможности за разширяване на териториалния обхват, като за целта се ползва сграден фонд в селата на общината. Съотношението между услугите в общността и специализираните институции е 5 към 1 в полза на услугите в общността. Съотношението между услугите в семейна среда и резидентна грижа е 2 към 3 в полза на резидентната услуга. Към настоящият момент стартира нов проект по ОПРЧР „Независим живот в Община Нови пазар”, с който се цели превенция на риска от социално изключване на самотно живеещи стари хора и лица с увреждания. Можем да говорим за разнообразие на социалните услуги, отнасящи се до децата и семействата, но същото не важи за възрастните хора и такива с увреждания. Наличните услуги са достъпни и са с регламентиран начин на ползване. Единствената услуга, която се предоставя от външен доставчик, чрез конкурс на общината е услугата Център за обществена подкрепа, предоставяща се от Асоциация „Ес-О- Ес- жени и деца преживели насилие”. За да бъде палитрата от социални услуги за деца и семейства пълна и завършена, е необходимо да се удовлетвори и наличната целева група, която да ползва Център за работа с деца на улицата.

3. Препоръки за разширяване на съществуващи и разкриване на нови социални услуги.

- **Разширяване капацитета на Дневен център за деца с увреждания до 30 места.**
- **Разширяване капацитета на ЦОП с 20 места.**
- **Разкриване на Дневен център за възрастни хора с увреждания с капацитет 30 места**
- **Разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 30 места**

- Разкриване на Център за временно настаняване с капацитет 15 места
- Разкриване на Център за работа с деца на улицата с капацитет 30 места
- Разкриване на Център за настаняване от семеен тип на възрастни с психични разстройства или деменция с капацитет 15 места.
- Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост с капацитет 15 места
- Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за стари хора – 2 броя с капацитет 30 места.
- Разширяване на мобилните социални услуги предимно за малките населени места
- Разширяване обхвата на почасовите услуги в домашна среда за деца и лица в риск.

Използвани съкращения /абривиатури/

АСП - Агенция за социално подпомагане

АХУ - Агенция за хора с увреждания

ГРАО - Гражданска регистрация и административно обслужване

ДАЗД - Държавната агенция за закрила на детето

ДБТ - Дирекция Бюро по труда

ДСИ - Дирекция „Социално подпомагане“

ДСП - Домашен социален патронаж

ЦНСТДМСУ - Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания

ЦНСТГДМБУ - Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания

МБАЛ - Многопрофилна болница за активно лечение

МКБППМН - Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни

МТСП - Министерството на труда и социалната политика

НПО - Неправителствена организация

НСИ - Национален статистически институт

ОЗД - Отдел “Закрила на детето”

О “СЗ” - Отдел “Социална закрила”

О “ХУСУ” – Отдел за хора с увреждания и социални услуги

ОП РЧР - Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

РДСП - Регионална дирекция за социално подпомагане

РЗОК - Регионална здравно осигурителна каса

РИО - Регионален инспекторат по образование

РУП - Районно управление полиция

РЦ - Ресурсен център

РЗИ - Регионална здравна инспекция

СУ - Социална услуга

ЕР на ТЕЛК - Експертно решение на Трудово експертна лекарска комисия

ЦОИ - Център за обществена подкрепа

ЦСРИ - Център за социална рехабилитация и интеграция

Настоящата Стратегия за развитие на социалните услуги в Община Нови пазар е съставена със състава на Обществения съвет на... *Г.А.А.А.*.....